

Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Değerler Eğitime İlişkin Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Derya Öztürk*, Oğuz Dilmaç**

Makale Geliş Tarihi:02/05/2016

Makale Kabul Tarihi:30/05/2016

Özet

Bu çalışma görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitime yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada nicel araştırma desenlerinden basit betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Çalışmaya Türkiye'nin yedi bölgesinden seçilen 14 ilde görev yapan 70 görsel sanatlar öğretmeni katılmıştır. Çalışmanın verileri "Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilere betimsel ve kestirimsel istatistik yapılmıştır. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin değerler eğitimi tutum puanlarının mezuniyet türüne, görev yapılan yerleşim yeri türüne, mesleki kıdeme, hizmet içi eğitime katılıp katılmama durumuna ve derslerinde değerler eğitimi uygulama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; mezuniyet düzeyine ve okullarında değerler eğitimi uygulanma sıklığına göre ise anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin okullarında değerler eğitimi uygulama sıklığı arttıkça değerler eğitimi tutum puanlarının azaldığı; derslerinde değerler eğitimi uygulama sıklığı arttığında ise değerler eğitimi tutum puanlarının da arttığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Değerler eğitimi, değerler eğitimine yönelik tutum, görsel sanatlar öğretmeni

Examining Visual Art Teachers' attitudes on Values Education according to Some Variables

Abstract

In this study was performed on the purpose of investigating visual arts teachers' attitudes on values education according to some variables. In the study, 70 teachers work in 14 cities were selected from seven regions of Turkey were participated. Data of study were collected by using "Values Education Attitude Scale". Descriptive and inferential statistics were applied to obtained data. On the results of the study, it was determined that teachers' values education attitudes scores did not differentiate significantly on graduation branches, duty place types, professional seniorities, continuity of on-the-job training and application frequency of values education in the lessons. But these scores significantly differentiated on graduation level and application frequency of values education in the schools. Moreover, it was specified that while values education application frequency increased, values education scores decreased and in opposite, while values education application frequency decreased, values education scores increased.

Keywords: Values education, attitudes on values education, visual arts teacher

* Hayırseverler İmam-Hatip Ortaokulu, Bayburt, Türkiye, deryaozturk1985@hotmail.com

** Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum, Türkiye, oguzdilmac@gmail.com

1. Giriş

Eğitimin temel amacı günümüzde her alanda değişime uyum sağlayacak bireyler yetiştirmektir. Diğer yandan eğitim bireyin kendi varlığını oluşturan geçmişinden, toplumun değerlerinden de kopmamasını sağlamaktadır. Bu durum toplumun değerlerinin devam etmesi için bir zorunluluktur. Eğitimle birlikte birey kendini meydana getiren değerlerini koruyarak evrensel değerlerin gelişmesine katkıda bulunabilir.

Aydın ve Akyol-Gürler (2013, s. 16) değerler eğitiminin amacını, “Çocuğun doğuştan getirdiği en iyi tarafı ortaya çıkarmak; kişiliğinin her yönüyle gelişmesini sağlamak; insani mükemmelliğe ulaşmasına yardımcı olmak; bireyi ve toplumu kötü ahlaktan korumak ve kurtarmak, bunun yanında iyi ahlakla donatmak ve devamını sağlamaktır” şeklinde ifade etmiştir. Değer, toplumun büyük bir kısmı tarafından benimsenen, bireyin çeşitli -kişisel ve sosyal- tercihlerinin belirlenmesinde rol alan, tutum ve davranışlarını etkileyen inançlar olarak tanımlanmaktadır (Rokeach, 1973; Turan & Aktan, 2008). Tozlu (2014, s. 110) ise değer kavramını, kişinin içinde barındırdığı kötü duygulardan kurtularak, ulvi duygulara yaklaşmaya çalışma ve insani birlik formu oluşturan bir anlayışa sahip olma şeklinde açıklamıştır.

Şimşek’e (2011, s. 148) göre toplumların ve kültürlerin bir parçası olan değerler hayatı anlamlı kılar ve toplumda yaşayan bireylerin izlerini taşır. Değerler konusunda ilk sınıflandırma da Rokeach (1973) tarafından yapılmıştır. Rokeach değerleri nihai (terminal) ve araçsal (instrumental) olarak iki kategoriye ayırmıştır. Türk kültüründe kabul gören bir başka sınıflandırmada ise Tozlu (2003, s. 53) değerleri, insana, tabiata ve yaratıcıya dönük olmak üzere üçe ayırmıştır. Bu üç parametrenin birbiriyle bağlantılı olduğunu düşünen Tozlu, insanın değerleri var eden ve değerler tarafından var edilen bir varlık olduğunu ifade etmiştir (Tozlu, 2003, s. 53).

Değerler fertlere, zamana ve toplumlara göre değişim ve farklılıklar gösterebilirler (Şimşek, 2011, s. 149). Fakat sevgi, hoşgörü, doğruluk, adil olma, sorumluluk sahibi olma, işbirliği yapabilme, demokrasi gibi değerler tüm dünyada geçerlidir.

1.1. Değerler Eğitiminin Önemi

Toplumsal ilişkilerin beklenen düzeyde olabilmesi ve buna bağlı olarak sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için değerlerin vazgeçilmez olduğunun farkına varılması eğitimcileri de harekete geçirerek eğitim programlarında bu kavrama yer verilmesi sonucunu doğurmaktadır. Çeşitli araştırmalarda özellikle erken yaşlarda sosyal ve duygusal gelişime yönelik hazırlanan eğitim programları, bireyin gelişimine olumlu katkılar sağlayacağı ile ilgili sonuçlar elde edilmiştir (Avcioğlu, 2003 ; Domitrovich, Cortes, & Greenberg, 2007; Samur & Deniz, 2014). Dolayısıyla erken çocukluk döneminde ona sunulan ve sunulmayan eğitim olanakları onun geleceğini şekillendireceğinden ilk yıllarda verilen eğitim çok önemlidir.

Toplumların temeli olan aile kavramı giderek önemini kaybetmeye başlamış ve bu durum günümüzde adeta salgın bir hastalık gibi hızla yayılmıştır (Tozlu, 2003, s. 218).

İnsanlar arasında hoşgörüsüz ve saygının azaldığı, artan manevi boşluk hissi ve yozlaşan sistem düşüncesi, ahlaki bakımdan istismarlar, inançsız, güvensiz bireylerin yetişmesi ve diğer pek çoğu bu duruma örnek olarak verilebilir (Şimşek, 2011, s. 147). Tüm bu olumsuz gelişmelere eğitimin ve okulların kayıtsız kalması beklenemez. Okullar bireyin ailede kazanamadığı değer ve davranışları da bireye kazandırmada sorumlu olan kurumlardır (Akbaş, 2004; Kaplan, Öztürk & Ertör, 2013).

Bireylerin empati kurabilme, birbirlerine saygı duyabilme, hoşgörülü olabilme, yardımsever olabilme gibi toplumsal becerileri okullarda öğrenebilirler. Humm'un da belirttiği gibi "erdemini bilmek bir mesele, iradeyi erdeme uyumlu (ya da uygun) hale getirmek ise diğer bir meseledir" (Humm'dan Akt. Warnock, 2005, s. 43). Dolayısıyla değerler eğitiminde de öğrencinin bilgiyi depolaması yeterli değildir. Birey değeri öncelikli olarak bilişsel bazda öğrenir (yalan söyleme doğru değildir gibi), sonra duygusal olarak öğrenir ve sonunda davranışsal olarak öğrenerek tutarlılık kazanır (Suu-Kyi, 2002).

Değerlerin bireye kazandırılmasında özellikle duyuşsal alana yönelik olan sanat eğitiminin önemi büyüktür. Boydaş (2004, s. 7) bireyin, duygusal ve ruhsal ihtiyaçlarını temel derslerle elde edemeyeceğini; ancak sanat eğitimiyle elde edebileceğini ifade etmektedir. Kaplan, Öztürk & Ferahoğlu (2015) da sanat eğitiminin bireyin duygusal olarak önemli ihtiyaçlarını karşıladığını ve temel derslere destek olduğunu ifade etmiştir. Bunun yanı sıra Tural (1992) sanat eğitiminin toplumun değerlerine uygun bireyler yetiştirmede önemli olduğunu ifade etmiştir.

Sanat eğitimi bireyin topluma uyumunda gerekli bir disiplindir. "Neden sanat eğitimi gereklidir?" sorusuna verilecek cevap aynı zamanda sanat eğitiminin amaçlarını bize verir. Sanat eğitimi "duyguların dışavurumu, yaratıcılığın ortaya çıkarılması, düş gücünün geliştirilmesi, dengeli kişilik, kültürel kimlik oluşturma ve yurttaşlık bilincine sahip kişiler yetiştirme gibi amaçları" (Kırıçoğlu, 2009, s. 10) bünyesinde taşır; sosyal, kültürel ve eğitici faaliyetler arasında yer alır (Şen & Sarıkaya, 2015). Eisner'in (1972) sanat eğitiminin amaçlarını dayandığı üç temel, çocuk, toplum ve konu alanı incelendiğinde, özellikle toplum odaklı yaklaşımda, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda sanat eğitiminin amaçlarının belirlendiği görülmektedir. Bu anlayışa göre toplumun istedik birey davranışları doğrultusunda yani topluma uyumlu, bilinçli ve iyi bir vatandaş yetiştirmesi amaçlanıyorsa sanat eğitiminin amaçları bu yönde şekillendirilir. Böylece sanat dersi toplumsal değerlere odaklanan bir araç haline gelecektir.

Ülkelerin günümüzde giderek artan bir oranda ihtiyacını duyduğu evrensel ve kültürel değerlerine sahip, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesine ihtiyaç duymaktadır. İnsanı geliştirip onun hayata hazırlanmasında öğretmenler gerçekten önemlidir. Bu durum, bireylerin yetiştirilmesinde ailelerin yanı sıra en önemli görevin öğretmenlere düştüğünü göstermektedir. Öğrencilere değerleri kazandırma sürecinin etkili olabilmesi için, öğretmenlerin değerlere ilişkin kazanımları ve birikimlerinin göz önünde bulundurulması gerekir (Gurbetoğlu, 2014). Bu nedenle öğretmenlerin

değerler eğitimine yönelik görüşlerine yer verilmesi ve olumlu tutum geliştirilmesi önemlidir.

Alan yazın incelendiğinde öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının değerler eğitimine yönelik tutumlarını incelemeye yönelik yapılan pek çok çalışma olduğu tespit edilmiştir (Balcı & Yanpar-Yelken, 2013; Güven, Kaya, & Aslan, 2014; Hancı, Karaduman, & Çengelci, 2013; Yavuz, Dilmaç, & Derinbay, 2015). Ancak görsel sanatlar eğitimi açısından değerler eğitimine yönelik yapılan çalışmaların öğretmen adaylarıyla sınırlı kaldığı belirlenmiştir (Balay & Kaya, 2014). Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumlarının öğrencilerin değerler eğitimini etkileyeceği göz önüne alındığında (Tural, 1992), görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumlarının incelenmesinin de önemli olduğu söylenebilir. Bu bağlamda bu çalışma görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik görüşlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumları, mezun olduğu okul türüne göre (Eğitim/güzel sanatlar) farklılaşmakta mıdır?
2. Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumları görev yapılan yerleşim yerine göre (il/ilçe) farklılaşmakta mıdır?
3. Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumları mesleki kıdeme göre farklılaşmakta mıdır?
4. Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumları mezuniyet düzeyine göre (Lisans/yüksek lisans) farklılaşmakta mıdır?
5. Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumları Hizmet içi eğitime katılıp-katılmama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
6. Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumları okullarında değerler eğitimi uygulanma sıklığına göre farklılaşmakta mıdır?
7. Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumları derslerinde değerler eğitimi uygulama sıklığına göre farklılaşmakta mıdır?

2. Yöntem

2.1. Araştırma Deseni ve Katılımcılar

Çalışmada nicel araştırma desenlerinden basit betimsel araştırma modeli kullanılmıştır. Basit betimsel araştırma öz-yeterlik, başarı, tutum gibi bir durumu ortaya koyarak, açıklama amacıyla kullanılır (McMillan & Schumacher, 2014). Bu çalışmada değerler eğitimine yönelik durumun açıklanması amaçlandığından çalışmada basit betimsel araştırma modeli tercih edilmiştir.

Çalışmaya gönüllü 70 görsel sanatlar öğretmeni katılmıştır. Öğretmenlerin seçiminde kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde katılımcılardan

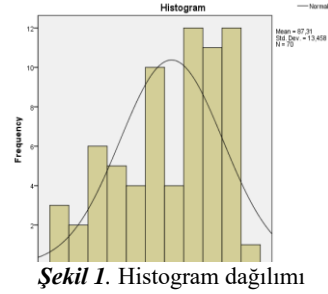
bir tanesi seçilerek benzer kişileri de çalışmaya dâhil etmesi istenir (Gürsakar, 2013, s. 8). Bu yöntemeye uygun olarak Türkiye'nin yedi bölgesinden rastgele ikişer il seçilmiş ve bu illerde görevli birer öğretmen yardımıyla o illerdeki diğer öğretmenlere ulaşılarak veri toplanmıştır. Çalışmaya Adıyaman, Ağrı, Bayburt, Bursa, İzmir, Erzurum, Gaziantep, Kahramanmaraş, Manisa, Mersin, Niğde, Sakarya, Sivas, Trabzon illerinde görev yapan beşer öğretmen katılmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplama aracı olarak Yaşaroğlu (2014) tarafından geliştirilen “Değerler Eğitimi Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 5-li likert tipinde geliştirilmiş olup 22 maddeden oluşmaktadır. Tek faktörlü yapıya sahip olan ölçeğin toplam varyansın %40.49'unu açıkladığı belirtilmiştir. Bu çalışma için ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik değeri .90 olarak hesaplanmıştır. Bu değer Field'a (2009) göre oldukça güvenilirdir.

2.3. Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen verilere betimsel ve kestirimsel istatistik yapılmıştır. Bunun için ilk olarak normallik analizleri yapılmıştır. Normallik analizleri için ilk olarak basıklık çarpıklık değerlerine bakılmış ve değerlerin ± 1 aralığında olduğu belirlenmiştir. Ortalama, mod ve medyan değerlerine bakıldığında değerlerin birbirine yakın olduğu saptanmıştır. Bu durum verilerin normal dağıldığının göstergesi olarak ele alınabilir. P-P ve Q-Q grafikleri çizilmiş ve grafiklerde de verilerin normal dağıldığı belirlenmiştir. Son olarak histogram grafiği ile normal dağılıma bakılmıştır. Histogram dağılımı Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1 incelendiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Veriler normal dağıldığından parametrik veri analiz yöntemlerinden t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

3. Bulgular

Çalışmada ele alınan ilk demografik değişken mezuk olunan okul türüdür. Görsel sanatlar öğretmenlerinin eğitim ve güzel sanatlar fakültesi mezunu olduğu göz önüne alındığından iki alt değişken alınmıştır. Mezuniyet türüne göre yapılan bağımsız t-testi sonuçları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1.

Mezuniyet Türüne Göre Karşılaştırma Sonuçları

Mezun olduğu okul türü	N	\bar{X}	SS	t	p
Eğitim	59	87.81	13.92	.72	.48
Güzel Sanatlar	11	84.64	10.82		

Tablo 1 incelendiğinde mezun olunan okul türüne göre görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimi tutum puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($t_{68} = 0.72, p > .05$). Yani görsel sanatlar öğretmenlerinin eğitim fakültesi veya güzel sanatlar fakültesi mezunu olması onların değerler eğitimine yönelik puanlarını etkilememektedir.

İkinci demografik değişken olarak görev yapılan yerleşim yeri (il/ilçe) alınmıştır. Görev yapılan yerleşim yerine göre öğretmenlerin değerler eğitimi tutum puanlarının bağımsız t-testi ile karşılaştırılması Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Görev Yapılan Yerleşim Yerine Göre Karşılaştırma Sonuçları

Görev yapılan yerleşim yeri	N	\bar{X}	SS	t	p
İl	51	85.96	14.39	-1.63	.11
İlçe	19	90.95	10.02		

Tablo 2 incelendiğinde görev yapılan yerleşim yerine göre görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin tutum puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{68} = -1.63, p > .05$). Yani il merkezinde görev yapan görsel sanatlar öğretmenleri ile ilçede görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutum puanları farklılık göstermemektedir.

Çalışmada incelenen bir başka demografik değişkende mesleki deneyimdir. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri için alan yazın dikkate alınarak 1-5 yıl, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-üzeri kategorik değişkenleri alınmıştır. Mesleki kıdeme göre değerler eğitimine yönelik tutum puanlarının farklılık gösterip göstermediğine tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile bakılmıştır. Tek yönlü ANOVA sonucu Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3.

Mesleki Kıdeme Göre Karşılaştırma Sonuçları

Mesleki kıdem	N	\bar{X}	SS	sd	F	p
1-5 yıl	30	88.53	11.01			
6-10 yıl	11	86.73	16.22	3/69	.83	.48
11-15 yıl	15	82.80	11.89			
16 yıl ve üzeri	14	90.00	17.35			

Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimi tutum puanlarının mesleki kıdeme göre farklılaşmadığı belirlenmiştir ($F_{(3,66)} = 0.83, p > .05$). Buna göre görsel sanatlar öğretmenlerinin mesleki kıdemlerinin değerler eğitimi tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Çalışmada incelenen bir başka demografik değişkende mezuniyet düzeyidir. Çalışmaya katılan öğretmenler lisans ve yüksek lisans olarak iki farklı mezuniyet düzeyinde bulunmaktadır. Mezuniyet düzeyine göre yapılan karşılaştırma sonuçları Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4.

Mezuniyet Düzeyine Göre Karşılaştırma Sonuçları

Mezuniyet düzeyi	N	\bar{X}	SS	t	p
Lisans	54	89.19	11.77		
Yüksek Lisans	16	81.00	16.99	2.20	.03

Bağımsız t-testi sonuçları incelendiğinde görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutum puanları mezuniyet düzeyine göre lisans mezuniyeti lehine farklılaşmaktadır ($t_{68} = 2.20, p < .05$). Lisans mezunu öğretmenlerin değerler eğitimi tutum puanı ($\bar{x} = 89.19$), yüksek lisans mezunu öğretmenlerin tutum puanlarından ($\bar{x} = 81.00$) daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çalışmada incelenen bir başka demografik değişken de öğretmenlerin daha önce değerler eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitime katılıp-katılmamalarıdır. Hizmet içi eğitime yönelik elde edilen verilere bağımsız t-testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5.

Hizmet İçi Eğitime Katılıp-Katılmama Durumuna Göre Karşılaştırma Sonuçları

Hizmet içi eğitime katılıp katılmama durumu	N	\bar{X}	SS	t	p
Katıldı	27	89.89	14.15	-1.27	.21
Katılmadı	43	85.70	12.91		

Tablo 5 incelendiğinde hizmet içi eğitim durumuna göre görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin tutum puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur ($t_{68} = -1.27, p > .05$). Yani hizmet içi eğitime katılan görsel sanatlar öğretmenleri ile hizmet içi eğitime katılmayan görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutum puanları farklılık göstermemektedir.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin okullarında değerler eğitimiyle ilgili yapılan çalışmaların sıklığına göre değerler eğitimi tutum puanları tek yönlü ANOVA ile karşılaştırılmıştır. ANOVA sonuçları Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6.

Okullarında Değerler Eğitimi Uygulanma Sıklığına Göre Karşılaştırma Sonuçları

Sıklık	N	\bar{X}	SS	sd	F	p	Fark
Yılda bir kez	23	90.70	12.04	3/69	3.64	.01	A-D
Dönemde bir kez	13	90.31	11.03				
Ayda bir kez	24	87.38	14.15				
Her hafta	10	75.50	12.77				

A: Yılda bir kez, B: Dönemde bir kez, C: Ayda bir kez, D: Her hafta

Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimi tutum puanlarının okullarında değerler eğitimi uygulama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir ($F_{(3,66)} = 3.64, p < .05$). Yapılan Post-Hoc testi sonucunda farklılığın yılda bir kez ile her hafta arasında anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca değerler eğitimi tutum puanlarının sıklık arttıkça düştüğü, yani okulunda daha sık değerler eğitimi etkinliği düzenleyen öğretmenin değerler eğitimi tutum puanının daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin derslerinde değerler eğitimiyle ilgili çalışma yapma sıklığına göre değerler eğitimi tutum puanları tek yönlü ANOVA ile karşılaştırılmıştır. ANOVA sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7.

Derslerinde Değerler Eğitimi Uygulama Sıklığına Göre Karşılaştırma Sonuçları

Sıklık	N	\bar{X}	SS	sd	F	p
Yılda bir kez	11	83.45	12.76			
Dönemde bir kez	16	85.81	15.10	3/69	1.51	.22
Ayda bir kez	31	86.74	14.14			
Her hafta	12	94.33	7.68			

Tablo 7 incelendiğinde görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimi tutum puanlarının derslerinde değerler eğitimi uygulama sıklığına göre farklılaşmadığı söylenebilir ($F_{(3,66)} = 1.51, p > .05$). Buna göre görsel sanatlar öğretmenlerinin derslerinde değerler eğitimi uygulama sıklıklarının değerler eğitimi tutumları üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı söylenebilir. Buna karşın derslerde değerler eğitimi uygulaması yapılma sıklığı arttıkça değerler eğitimi tutum puanlarında düzenli artış olması dikkat çekicidir.

4. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumlarını bazı değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimi tutumlarının mezun olduğu okul türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Yaşaroğlu (2014) sınıf öğretmenleriyle yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumlarının mezun oldukları okul türüne göre farklılaştığını tespit etmiştir. Durmuş, Bıçak & Çakır'da (2008) fen ve teknoloji, matematik ve sınıf öğretmenlerinin katılımıyla yaptıkları çalışmada değerler eğitimi tutum puanlarının eğitim fakülteleri yönünde anlamlı düzeyde farklılaştığını belirlemiştir. Çalışmada değerler eğitimine yönelik tutumun mezun olunan okul türüne göre farklılaşmamasına yönelik elde edilen bulgu bu çalışmanın sonuçlarıyla çelişmektedir. Bu durum, çalışmaların örneklemelerinde seçilen öğretmenlerin farklı branşlarda olmasından kaynaklanmış olabilir. Mezuniyet düzeyine yönelik yapılan karşılaştırma sonucunda ise, görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutum puanlarının lisans mezunu öğretmenler lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir.

Çalışmada elde edilen bir diğer bulgu ise, görev yapılan yerleşim yerine göre görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin tutum puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmamasıdır. Güven, Kaya & Aslan'da (2014) tarih öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmada, değerler eğitimi tutum puanlarının yaşanan yere göre anlamlı düzeyde farklılık göstermediğini belirlemiştir. Yaşanılan yerleşim yerine göre görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin tutum puanlarının anlamlı düzeyde farklılaşmaması alan yazınla örtüşmektedir.

Çalışmaya katılan görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimi tutum puanlarının mesleki kıdeme göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Yaşaroğlu (2014) sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi tutum puanlarının mesleki kıdeme göre farklılaştığını belirlemiştir. Durmuş, Bıçak & Çakır (2008) ise, öğretmenlerin değerler eğitimi tutum puanlarının mesleki kıdeme göre farklılaşmadığını ifade etmişlerdir. Bu çalışmada görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimi tutum puanlarının mesleki kıdeme göre farklılaşmamasına yönelik elde edilen bulgu, Durmuş, Bıçak & Çakır'ın (2008) çalışmasında elde ettikleri bulgusuyla paralellik gösterirken; Yaşaroğlu'nun (2014) çalışmasıyla çelişmektedir.

Hizmet içi eğitim alıp-almama durumuna göre görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin tutum puanları arasında anlamlı farklılık olmadığı bulunmuştur. Güven, Kaya & Aslan (2014) tarih öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmada son sınıf öğrencilerinin değerler eğitimi tutum puanlarının diğer sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık gösterdiğini belirlemiştir. Lisans mezuniyetine en yakın durumda olan bu öğretmen adaylarının tutum puanlarının yüksek olması, lisans mezunu öğretmenlerin tutum puanlarının yüksek olmasını destekler niteliktedir.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimi tutum puanlarının okullarında değerler eğitimi uygulanma sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Farklılığın yılda bir kez ile her hafta arasında anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca değerler eğitimi tutum puanlarının sıklık arttıkça düştüğü, yani okulunda daha sık değerler eğitimi etkinliği düzenleyen öğretmenin değerler eğitimi tutum puanının daha düşük olduğu saptanmıştır. Hancı, Karaduman & Çengelci (2013) öğretmenlerle yaptıkları çalışmada öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik okul olarak uygulamalar yapılması gerektiğini düşündüklerini belirlemiştir. Bu çalışma okullardaki uygulamanın sıklığı açısından da inceleme yapması bakımından okullardaki uygulamayı bir adım daha ileriye taşımıştır.

Görsel sanatlar öğretmenlerinin değerler eğitimi tutum puanlarının derslerinde değerler eğitimi uygulama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ancak uygulama sıklığı arttıkça tutum puanlarının arttığı tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen iki bulgu beraber ele alındığında oldukça çarpıcı bir değerlendirme göze çarpmaktadır: Öğretmenlerin okullarında değerler eğitimi uygulama sıklığı arttıkça değerler eğitimi tutum puanları azalmakta, derslerinde değerler eğitimi uygulama sıklığı arttıkça tutum puanları artmaktadır. Bu durum değerler eğitimi uygulamalarının okul düzeyinde değil, ders düzeyinde yapılmasının değerler eğitimi tutum puanları açısından gereklilik olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin değerler eğitimi tutum puanlarının mezuniyet türüne göre, görev yapılan yerleşim yeri türüne göre, mesleki kıdeme göre, hizmet içi eğitime katılıp katılmama durumuna göre ve derslerinde değerler eğitimi uygulama sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı; mezuniyet düzeyine ve okullarında değerler eğitimi uygulanma sıklığına göre ise anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin okullarında değerler

eğitimi uygulama sıklığı arttıkça değerler eğitimi tutum puanlarının azaldığı; derslerinde değerler eğitimi uygulama sıklığı arttıkça da değerler eğitimi tutum puanlarının arttığı bulunmuştur.

Bu çalışmada elde edilen bulgular doğrultusunda uygulayıcılara, değerler eğitimi uygulamalarının okul bazlı değil ders bazlı yapılması yönünde telinde bulunulabilir. Ayrıca bu çalışma 70 kişilik bir örnekleme gerçekleştirilmiş olup örneklem sayısı artırılarak daha büyük örneklemlerle daha güvenilir sonuçlar elde edilebilir.

Kaynakça

- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Avcıoğlu, H. (2003). Okul öncesi dönemdeki çocuklara sosyal becerilerin öğretilmesinde işbirlikçi öğrenme yöntemi ile sunulan öğretim programının etkililiğinin incelenmesi. *Omep Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Bildiri Kitabı Cilt:1*. Ankara: Ya-pa yayıncılık.
- Aydın, M. Z. & Akyol-Gürler, Ş. (2013). *Okulda değerler eğitimi: Yöntemler-etkinlikler-kaynaklar* (3. baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Ltd. Şti.
- Balay, R. & Kaya, A. (2014). Eğitim fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının ahlaki değer yönelimleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 12(28), 7-45.
- Balcı, F. A. & Yanpar-Yelken, T. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler programında yer alan değerler ve değer eğitimi uygulamaları konusunda öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 195-213.
- Boydaş, N. (2004). *Sanat eleştirisine giriş*. Ankara: Gündüz Yayıncılık.
- Domitrovich, C. E., Cortes, R. & Greenberg, M. T. (2007). Improving young children's social and emotional competence: A randomized trial of the preschool "paths" curriculum. *The Journal of Primary Prevention*, 28(2), 67-91.
- Durmuş, S., Bıçak, B. & Çakır, S. (2008). Fen ve teknoloji, matematik ve sınıf öğretmenlerinin sahip oldukları matematik ve matematik eğitimi değerlerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 93-112.
- Eisner, W. E. (1972). *Education artistic vision*. New York: Macmillan.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS* (Third edition). London: Sage Publication.
- Gurbetoğlu, A. (2014). Değerler eğitiminde gelenekten yararlanmak -Hayriyye-i Nabi örneği-. N. Tozlu, V. Taşdelen, & M. Önal (Ed.) *Çağın sorunları karşısında eğitim sempozyumu* içinde, (s. 205-225). Bayburt: Bayburt Üniversitesi Yayınları.
- Gürsakal, N. (2013). *Çıkarımsal İstatistik*. Bursa: Dora.
- Güven, A., Kaya, R. & Aslan, H. (2014). Tarih öğretmen adaylarının demokratik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 12, 17-31.

- Hancı, B., Karaduman, H. & Çengelci, T. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 33-56.
- Kaplan, A., Öztürk, M. & Ertör, E. (2013). Aile ziyaretlerinin öğrencilerin okuluna ve ailesine yönelik tutumuna etkisi. *Milli Eğitim*, 200, 189-199.
- Kaplan, A., Öztürk, M. & Ferahoğlu, N. S. (2015). A mixed method of the research: attitudes towards mathematics and visual arts courses by correlation. *International Journal of Innovation and Learning*, 17(4), 529-539. doi:10.1504/IJIL.2015.069614
- Kırıçoğlu, O. T. (2009). *Sanat kültür yaratıcılık: Görsel sanatlar ve kültür eğitimi-öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- McMillan, J. W. & Schumacher, S. (2014). *Research in education: Evidence-based inquiry* (Seventh edition). Boston: Pearson.
- Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free Press.
- Samur, A. Ö. & Deniz, M. E. (2014). Değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 7(4), 463-481.
- Suu-Kyi. (2002). *Learning to be. A holistic and integrated approach to values education for human development*. Bangkok, Thailand: UNESCO Asia-Pacific Regional Bureau for Education.
- Şen S. & Sarıkaya, İ. (2015). Analysing to variable of seniority the applications of free time activities lesson. *Electronic Journal of Education Sciences*, 4(4), 191-205.
- Şimşek, H. (2011). Necmettin Tozlu'da insan, değer ve aile üçgeninde eğitsel idealler. V. Taşdelen, A. Yayla & A. Karaca (Ed.) *Eğitimden Felsefeye: Necmettin Tozlu armağanı* içinde, (s. 139-168). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Tozlu, N. (2003). *Eğitim problemlerimiz üzerine düşünceler*. Ankara: Mikro Yayınevi.
- Tozlu, N. (2003). *İnsandan devlete eğitim*. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Tozlu, N. (2014). *Eğitimden felsefeye-2: Eğitim ve eğitim felsefesi üzerine düşünceler*. Bayburt: Bayburt Üniversitesi Yayınları.
- Tural, S. (1992). *Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler*. Ankara: Ecdad.
- Turan, S. & Aktan, D. (2008). Okul hayatında var olan ve olması düşünülen sosyal değerler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 227-259.
- Warnock, M. (2005). *Special educational needs: A new look*. London: Philosophy of Education Society of Great Britain.
- Yaşaroğlu, C. (2014). Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 27, 503-515.
- Yavuz, M., Dilmaç, B. & Derinbay, D. (2015). Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin sahip oldukları değerlerin demografik özellikleri açısından değerlendirilmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13(29), 561-583.

Extended Abstract

Values are a part of the societies and cultures make the life meaningful and contain the signals of the individuals live in the society. The first classification about values was performed by Rokeach (1973). Rokeach separated values as two categories, terminal and instrumental. Another classification which was approved by Turkish culture separated the values as three categories as human, natural and God oriented (Tozlu, 2003, s. 53). Tozlu thinks that these three parameters are depend on each other stated that human is an asset who creates values and is created by values. (Tozlu, 2003, s. 53). Values can differentiate according to individuals, time and societies. (Şimşek, 2011, s. 149). But, values as love, tolerance, faithfulness, honesty, equity, being able to be responsible and make cooperation, democracy are valid around of the world. Nowadays, countries progressively need raising quality human source have universal and cultural values. One of the important factors for training the human and preparing him to the life is teachers undoubtedly. This reality shows that the most important duty to raise the human is belonging to the teacher as well as parents. To make process of the value addition to students effective, considering of the gains on values and knowledge of the teachers are is very important. (Gurbetoğlu, 2014). For this reason, giving place the value educations of the teachers and developing positive attitudes have a great importance.

When body of literature is examined, however it was determined that many researches investigate the teacher candidates' attitudes about values education are available; it was seen that these studies on values education for visual arts education are limited by teacher candidates. While it is considering that visual arts teachers' values education will affect the values education of the students (Tural, 1992), it can be said that investigating of the visual arts teacher's attitudes about values education is important. In this case, this study was done for investigating the thoughts of the visual arts teachers for values education.

In the study, simple descriptive research model from quantitative research designs was used. 70 volunteered visual arts teachers participated to this study. For the selection of the teachers, snowball sampling method was applied. According to this method two cities were selected from every region of Turkey. Then, data were collected with reaching these teachers by the teacher, who was in charge in every city. Five teachers participated to this study from every city. These cities are Adıyaman, Ağrı, Bayburt, Bursa, İzmir, Erzurum, Gaziantep, Kahramanmaraş, Manisa, Mersin, Niğde, Sakarya, Sivas, Trabzon. "Values Education Attitudes Scale" was developed as data collection tool by Yaşaroğlu (2014) is used in the study. Scale was developed through 5 point Likert scale consists of 22 items. It was stated that this scale which has single factorial structure and explains 40.49% of total variance. Descriptive and predictive statistics were applied to the data was obtained from the study. It was seen that data were distributed as normal distribution according to performed analysis. The results reached in the study are as following:

- ✓ It was determined that values education attitudes of the visual arts teachers did not significantly differentiate according to graduated school type.
- ✓ Values education attitudes scores of the visual arts teachers did not significantly differentiate according to duty places.
- ✓ Values education attitudes scores of the visual arts teachers did not significantly differentiate according to professional seniority.
- ✓ Values education attitudes scores of the visual arts teachers did not significantly differentiate according to continuity of on-the –job training.
- ✓ Values education attitudes scores of the visual arts teachers differentiated according to continuity of on-the –job training with significant level. Difference is significant between every week and once in a year. On the other hands, it was seen that while values education application frequency increased, values education scores decreased and in opposite, while values education application frequency increased, values education scores decreased. So, it was fixed that the values education attitudes score of the teacher, who frequently organizes values education events in the school, is less than the scores of other teachers.
- ✓ However, it was determined that values education attitudes score of the visual arts teachers did not significantly differentiate according to their application frequency of values education in the lessons; it was specified that when application frequency increased, their values education attitudes scores increased.

When two findings obtained from the study considered together, a remarkable review can be noticed that however when application frequency of values education in the teachers' schools is increased, their values education attitudes scores decreased; when application frequency of values education in their lessons increased, their values education attitudes scores increased. This result can be commented as values education applications should be done as “lesson” base and not be performed as “school” base to increase the value education attitudes scores.